Թ ՏԱՐԻ — ՇԱԲԱԹ 2 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1904—ՎԱՌՆԱ — ԹԻՒ 76

ԻՐԱՒՈՒՆՔ

ԼՐԱԳԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

ՊԱՅՄԱՆՔ
ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ
Տարեկան . . . 12 Ֆր.
Վեցամսեայ . . . 6 «
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ
Երկու թիւ մէկ ծրարով
Տարեկան . . . 14 Ֆր.
Վեցամսեայ . . . 7 Ֆր.
ԱՄԵՐԻԿԱ
Տարեկան 2.60
Վեցամսեայ 1.50 Տօլար «
ԳԻՆ ՀԱՏԻԿ
Ծանուցման տողը
20 սանթիմ

ՀԱՍՑԷ
Rédaction du journal
"Iravounk"
VARNA (Bulgarie)
Редакция
на вѣстникъ
"Иравункъ"
ВАРНА

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

ԱՄԷՆ ՀԱՅՈՒ ՊԱՐՏՔԸ

Հայութեան վրայ ծանրացող և անոր գոյութեան սպառնացող ահեղ վտանգը՝ որ կար անցեալին մէջ եւ կայ այսօր առաւել քան երբէք սարսափազդեցիկ, կարծես դադրած է, գէթ արտասահմանի մէջ, շատերու մտքին վրայ այն ազդեցութիւնը ներգործելէ ինչ որ տասնեակ տարիներ առաջ կընէր։ Ի՞նչու այս անտարբերութիւնը, ի՞նչու զգայնութեան այս պակասը. միթէ կարելի՞ է մտածել որ վշտերու ծանրութիւնը եւ աղէտաբեր լուրերու յաճախանքը արտասահմանի հայութեան մէկ կարեւոր մասը զգայազիրկ ըրած ըլլայ։ Տիրող անտարբերութիւնը այդ կերպով բացատրել մեզ շատ անբնական կը թուի։ Ըստ մեզ այդ անտարբերութեան իրական պատճառը կը կայանայ այն անհասկացողութեան մէջ զոր ցոյց կուտան նոյն իսկ ազգին վիշտերը ամոքելու ծանր գործին նուիրուած խումբերը կամ կուսակցութիւնները։ Թէ՛ սկիզբէն ի վեր ձեռնպահ մնացող եւ թէ քիչ տարիներ առաջ իբրեւ յեղափոխական կամ ազգային գործիչ ինքզինքնին ահեղ վտանգներու ու ծանր զոհողութիւններու ենթարկող շատ ու խիստ շատ ազգայիններու այսօրուան մեկուսացած վիճակը առով կը բացատրուի, այսինքն սխրող անհասկացողութեամբ, որ ամանց վրայ տեսակ մը յուսահատութիւն ձգած և մէկ մասն ալ անըղձայութեան մօտեցող անտարբերութեան ենթարկած է։

Այդ ճշմարտութեան համոզուելու համար կը բաւէ անոնց մօտենալ ու հարց ու փորձով թափանցել իրենց ներքին մըտածումներուն։

Բայց առով հանդերձ մենք բնաւ չենք կարող արդարացնել անոնց մեկուսացումը ու այսօրուան անտարբեր վիճակը, ինչ որ ալ ըլլայ իրենց տալիք բացատրութիւնը։ Ո՛չ արդարացում չկայ անոնց։

Երբ ամէն հայու համար անհրաժեշտ պէտք նկատուած է մեր ազգային ներկայ վիճակին դարմանումին աշխատիլ. այդ աշխատանքը ամէն հայու կողմէ անխտիր պէտք է ի գործ դրուի։ Մէկ կամ մէկ քանի խումբերու գործունէութեան եղանակը դատապարտելի կամ սխալ գտնելով, ծալապատիկ անգործ նստիլ ոճիր է այս պարագային։

Հրապարակի վրայ քանի մը կուսակցութիւններ արդէն գոյութիւն ունին իրենց գործունէութեան ուրոյն եղանակներովը ամէն պարտաճանաչ հայ պարտաւոր է այդ եղանակներէ օգտակարագոյնը, աւելի նպատակայարմարը ընտրել եւ իր բաժինըստանձնել անոր մէջ, եթէ նոյն իսկ նկատէ թէ գործունէութեան այդ եղանակին վարիչներէ ոմանք յայտնի կեղծաւորներ եւ չահադէտներ են. որովհետեւ այս նկատումը չէ կարող արդարացնել այդ նպատակայարմար գործունէութեան եղանակին լքումը, այլ ընդհակառակը պէտք է անոր շուրջ աւելի համախմբուիլ ի սէր Գործին, ու մաքրել զայն իր ապիկար կամ կեղծաւոր ու շահադէտ վարիչներէն, մէկ խօսքով մաքրագործել և միանգամայն ուժովցնել։ Նոյնպէս եթէ գործունէութեան եղանակներէ յարմարագոյնին մէջ տակաւին թերութիւններ կը նշմարուին կամ բարեփոխութեան հարկ տեսնուի, կրկին պէտք է համախմբուիլ անոր շուրջ եւ բարեփոխել ու սրբագրել։

Բօնսթանցա Վ.

ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՅ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋԸ

Բ

Անցեալ անգամ չեշտեցինք թէ ի՛նչպէս մեր ազգային վարժարաններուն առաջին պարտականութիւնն է պատրաստել հայ մանկութիւնը այն կատղի մրցումին որ կը տիրէ անտեսագիտական աշխարհին մէջ։ Մեր դպրոցները՝ փոքրիկներէն մինչեւ մեծերը՝ այն աստիճան կղզիացած են վաճառականական և ճարտարարուեստական կեանքէն որ մեր ուսումնասարաններուն եւ պատկաններուն մեծամասնութիւնը կանուխէն ինքզինքը դատապարտուած կզգայ դասարանի մը, խմբագրատան մը կամ գըրասենեակի մը ուր կը գտնեն անձուկ և հեղձուցիչ մթնոլորտ մը, որովհետեւ յաճախ ոչ թէ կոչումի սրբազան հրաւէրէն համոզուած՝ այլ անգութ հարկէն մղուած կը մտնեն հոն։ Ուսկէ՞ց կուգայ նախաձեռնակ ըլլալու այս անկարողութիւնը։ Ինչո՞ւ գրականութեան եւ գիտութեանց բոլոր նրբութիւններովը թեքուած միտք մը գործնականէն օտարացած ըլլայ, ամէն տեղ գործ և արգիւնք չստեղծէ։ Ոչ միայն մեր անյաջողութիւնները կապ ունին մեր կրթական թերութիւններուն հետ՝ այլ նաեւ այն բոլոր գծուծ խաչագողութիւնները, այն բոլոր մակաբուծութիւնները որ այլ և այլ նուիրական տարազներու և անուններու տակ ծպտած՝ ազգին քսակը և փորկը կը կողոպտեն։

Երկու որոշ պատճառներ կան որով մեր կրթութիւնը թէ Թուրքիոյ և թէ Պուլկարիոյ մէջ այսպիսի վհատեցուցիչ կացութիւն մը յառաջ կը բերէ։ Մին մեր մէջ պաշտուած կրթական իտէալը իսկ միւսը՝ մեր կրթական միջավայրը, Որովհետեւ պուլկարահայ կրթութիւնը Պոլսէն կառնէ իր մասուր ծնունդը, սնունդը և ներշնչութիւնը՝ պիտի բաւէ մեզ. չահագրգռող տխուր երեւոյթները միայն Թուրքիոյ մէջ բացատրել։

Թրքահայ կրթութեան իտէալը ընդհանրապէս շատ նեղ և մակերեւութային եղած է։ Ապրելով երկրի մը մէջ ուր խօսքը ամէն ինչ է և խորհուրդը գրեթէ ոչինչ՝ մեր մտքին բոլոր թափովը նետուեր ենք գեղեցիկ դպրութեան վրայ։ Նորավէպ և ճամբորդութեան նկարագրութիւն, երգիծաբանական և նորէն նորավէպ, բիւր պատկերներ Պոլսահայ և երկու հատ ալ գաւառական կեանքէ, կարճ ու կլոր բանաստեղծութիւն մը որ հոտ ունի և համ չունի և հոս ու հոն ալ խրատական առաջնորդող մը որուն մէջ րսուած ճշմարտութիւնները՝ համեստ մանուշակներու պէս հոկայ գեղեցկաբանութիւններու ստուերին տակ կը սիրեն փթթիլ անտեսօրէն.— ահա ինչ է եղեր մեր կենսունակ մտաւորականութեան արտադրումը։

Գրականութիւնը որ բոլոր քաղաքակրթուած ազգերուն դէմքին իրական գոյնը, ներքին եռուզեռ կեանքին ցոլացումը կը կազմէ՝ եղած է մեր մէջ՝ իր լաւագոյն ձեւին մէջ՝ փոխառութիւն կամ հետեւողութիւն, իսկ իր յոռեգոյն ձեւին մէջ՝ առատօրէն գործածուած չպար մը որ կ՚սպառնայ վար թափիլ։ Շատ մը մեծահատոր վէպեր թարգմաներ ենք։ Բայց յաջողուած վէպ մը անգամ չենք կարողացեր գրել։ Մեր հատուկտոր քերթուածներուն և արձակ գրուածքներուն մէջ փորձեր ենք բոլոր դպրոցները դասականէն սկսեալ մինչեւ վերջին տէքատանը։ Բայց մեր երկրին ու ազգին ոգւոյն համեմատ դպրոց մը հիմնել իսկ մեր մտքէն չէ անցեր։ Շաղուեցինք ու թրեցինք աշխարհաբարը զոյն կակղցուցինք, նրբացուցինք և ձուլթի պէս առաձգական ըրինք. բայց ո՞ւր է անդրիագործը որ անկեց արձան մը կերտէ կամ բրուտը որ գէթ ճաշակաւոր անօթ մը հանէ։ Դեռ չստեղծեցինք բան մը արուեստանոցէն դուրս, արուեստէն վեր եւ մօտէկ էն հեռի։ Զարմանալի չէ՞ որ Զօպանեանի և ընկերներու պէս յուսալից երիտասարդներ անգամ իրենց հասուն եւ կորովի

տարիներուն մէջ՝ քննադատողի, թռուցիկ յօդուածագրի, թարգմանողի երկրորդական դերին մէջ կարծես գամուեր մնացեր են ։ Սով կը տիրէ երկարաշունչ արտադրութեանց և բնորոշիչ ստեղծագործութիւններու ։ Չունեցանք իմաստասիրական պատմագիտական և աւա՜ղ, գիտական աշխատութիւններ ։ Մեր երիտասարդութեան մէջ կը սիրենք կեանքին գիրգ և ծաղկազուարճ մարգագետնին վրայ ճըպուռին պէս ճռճռալը, կայծոռիկին պէս կայծկլտալը և թիթեռնիկին պէս թռչտիլը ։ Ազատօրէն անհոգ երևակայութեան մը քմահաճոյքէն վարդ ժապաւէններով շղթայուած կը գեգերինք մեղկօրէն կապտագեղ երկնքին մէջ եւ հեշտածուփ ծովուն վրայ ։ Ուրիշ ազգերու զաւակները երկանց ցամքրով կը ճգնին դիրք մը գրաւելու և աշխարհին ինքզինքնին անհրաժեշտ դարձնելու. մենք դեռ կ'զբօսնունք և կը ջանանք զբօսցնել ։ Եթէ գէթ այս բոլոր գրական գործունէութեան մէջէն լուրջ փիլիսոփայ մը ելնէր որ ունենար լաւ ընտրուած ու մարզուած Դրութիւն մը, բարոյապէս յանկուցիչ եւ շինիչ աշխարհահայեացք մը և կարենա՞ր հրապուրել և առաջնորդել մեր ընթերցասէր երիտասարդութեան ։

Այս է մեր կրթական իտէալը՝ արտաքին փայլ, զգայնոտ եւ գունեղ ոճ՝ հոգ չէ թէ հոգին ալ ներսէն կը սնանկանայ եղեր ։ Եւ ինչ որ ցաւալի է՝ մենք այսպէս կ'ընենք ոչ թէ գիտակցօրէն՝ այլ որովհետեւ դեռ լաւ չենք ըմբռնած թէ իսկական կրթութիւնը ոչ ոճ է եւ ոչ ծանօթութեանց տրցակ մը ։ Նա մարմնոյ մտքի եւ կամքի պատրաստութիւնն աշխատելու արդիւնաւոր եւ յարատեւ կերպով ասպարէզի մը մէջ՝ որուն մարդ ինքզինքը կոչուած կ'զգայ ։ Կրթութեան ընթացքին մէջ է որ պարտի կոչումի զգացումը արթննալ ։ Հետեւաբար մեր կրթական իտէալը պէտք է ըլլայ ոչ զուտ գրական, ոչ զուտ գիտական ։ Նա ջանալու է մանուկը չփման մէջ դնել ընկերական կեանքի բոլոր կողմերուն և գործողութիւններուն հետ ։

Ուրիշ առթիւ կը յուսանք անդրադառնալ մեր կրթական տխուր կացութեան երկրորդ պատճառին եւ շարունակել մեր խորհրդածութիւնները ։

ՕՐԻՕՆ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ուստր սեպտ. 21-1904

Անվերապահ համոզումի գեղեցիկ մէկ արտայայտութիւնն էր՝ Սեպտ. 18 ի ազգային հանդէսը որ վայելելու պատիւն ունեցանք ։

Զուտ ազգասիրական շինիչ գաղափարը զոր 20 երկար տարիներէ ի վեր կը քարոզէ «Արմէնիա»ն հայրենասէրի մը յատուկ անընկճելի կորովով մը յաղթելով զանազան դժուարութիւններ, մինչ յառաջ քալած է իր օգտակար ուղիին մէջ ։

Մոլութիւններ հալածող, սխալ ու անպատակ գործերը քննադատող սին յոյսերով ազգը շահագործող պոռոտախօսները, մատնանշող թերթ մը ։ Ազգային իրական ցաւերէն ծնած ժողովրդեան նիստ ու կացին ծանօթ Հայաստանի մէջ՝ անոնց հետ սնած եւ սովրած եւ անոնց ցաւերուն բոր- ձումին պատրաստող «Արմէնիա»ն բնական էր որ ունենար պիտի իր սակուն կամքի տէր, կուսակցամոլական շիլ նայուածքներէ հեռու հայրենասիրական զգացումներու մենաշնորհ՝ լայն ու շրջահայեաց հետեւողներ ։

Ահա այս հետեւողներէն էր որ ինքնաբուխ յանձնախումբ մը երեւան եկած էր. տօնելու «Արմէնիա»ի 20 րդ. տարեդարձի հանդէսը ։

Ու հանդէսը տեղի ունեցաւ սեպտ. 18 ի կիւրակին, Ս. Փրկիչ ժողովարանին մէջ, Նախագահութեամբ Միացեալ Նահանգաց ցիր ու ցան հայ գաղթականութեան առաջնորդական տեղապահ, Արժ. Տ. Սրսէն Վարդապետ Վեհունիի ։

Հանդէսը՝ որ այնքան գոհ ապաւորութիւն մը թողուցած է Ուստրաբնակ բոլոր ներկայներուն վրայ, նկարագրելէս առաջ մասնաւոր ներողութիւնը պիտի խնդրեմ «Արմէնիա»ի հիմնադիր-Տնօրէն Մ. Փորթուգալեանէն գէթ մէկ անգամի համար իր սովորական համեստութեանը հակառակ քանի մը տողերու որ հանդէսին էն գեղեցիկ մասը կը կազմէ ։

Օրուան ատենապետը՝ պ. Գ. Բ. մէկն է այն անձնուէր զինուորներէն՝ որոնք պարտաճանաչութեան գերագոյն գիտակցութիւնէն կառաջնորդուէին, լուրջ ու տոկուն մարդիկը, անձայն ու անշշուկ քանիցս՝ այժմ տառապանքի սակայն սիրելի հայրենիքը . . . մտած է հոն գործելու՝ հոն մեռնիլ ուխտած էր այդ համեստ զինուորը. վերջին անգամ սակայն՝ չարաշուք օր մը ձերբակալուեցաւ թիւրք կառավարութիւնէն . . . ի մեզ ։ Օտարահպատակ ըլլալը հազիւ կրցաւ փրկել այդ անզուգական թանկագին կեանքը ։ Ու հիմա քանի մը տարիներէ ի վեր՝ բռնի վտարանդի՝ մեզի հետ կը թափառի Գօլգոթայի անսահման երկիրը ։

Պ. Գ. Բ. ի անձնուիրութեան մասին լաւ աղօտ գաղափար մը տալու համար մեր ընթերցողներուն, բաւական պիտի ըլլայ երբ ըսենք որ նա մէկն է Մ. Փորթուգալեանի ազգին նուիրած սաներէն.— ընկերը եւ արժանաւոր յաջորդը ողբացեալ Մ. Աւետիսեանի ու այլոց— որոնք պատիւ կը բերեն իրենց հոյակապ վարպետին, եւ որոնք ժամանակակից յեղափոխական պատմութեան ամենէն փայլուն էջը կը կազմեն ։

Երկսեռ հոծ բազմութիւն մը արդէն ժամանակէն առաջ խռնուած է հանդիսավայրը, ու բուռն ծափահարութեանց տակ հանդէսը կը բացուի, Ատենապետի հակիրճ մէկ յառաջաբանով ։

Ու նուագախումբ մը քաղցրահնչիւն կը հնչէ քանի մը ընտիր կտորներ։ Հուսկ ուրեմն բեմ կ'ելլէ ներկայ մը կարդալու այն համակրական նամակները որոնք եկած էին հանդէսիս առթիւ ։

Նամակներու մէջ ամենէն ուշագրաւը հնչակեան եւ դրօշակեան կարեւոր անձանց երկու նամակներն էին ։ Այս նամակները գովելով հանդերձ յանձնախումբի ջանքերը, կը գնահատէին Տ. Մ. Փորթուգալեանի կարեւոր գործերը՝ հայ ազգային վերածնութեան դատին մէջ ։

«Արմէնուհիի հառաչանք»ը այս սրտառուչ հառաչանքը պարզ ու յստակ արտասանեց Օր. Ե. Նիմէնեան, որուն յաջորդեց խմբերգը Մ. Փորթուգալեանի յուզող, փոթորկող Մարսէյլէզի հայերէնը «Առաջ Հայեր»ը ։

Ու բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան ատենախօսներէն պ. Յովսէփ Սարաֆեան Ն. Սարաֆեան՝ ծանօթ յարգելի դէմք մը ամերիկահայ գաղութին՝ համակ կեանք ու եռանդ է, զոհելու եւ զոհուելու գովելի մարմնացումը ։ Պ. Սարաֆեան ինք էր որ 1889 ին Ամերիկահայ գաղթականութեան կողմէն պատուիրակ գնաց Պարսկաստանի Շահին մեր կողմէն երախտագիտութեանց արտայայտութեան համար, բոլոր ծախսերը երթեւեկութեանց իրմէն ընելով ։

Մեր ազգային յեղափոխութեան «Նախակարապետը» (Մ. Փորթուգալեան) ըսաւ պ. Սարաֆեան ։ Ու մի առ մի թուեց ազգային վերածնութեան համար, այն անձնուէր բարեմասնութիւնները որոնք Տ. Մ. Փորթուգալեանի, յուզող փոթորկող ու մրրկող կեանքը կը յատկանշեն . . . :

Ծանօթ երգչուհի Օր. Ֆ. Ա. Բրակեանի քաղցրահնչիւն մեներգէն ետքը,

ՆԵՐՍԷՍ ԱՇՏԱՐԱԿԵՑԻ

(Արտատպուած ԲԱԶՄԱՎԷՊ հանդէսէ)

Նորանք ինձ անժամանակ տեսնելով կարծեցին թէ հիւանդի մահուան գոյժն եմ բերել . այլայլուեցին, գունաթափուեցին, սակայն երբ լսեցին թէ հիւանդը պարզ ձայնով խօսեց եւ ջուր ուզեց, շտապեցին եկան ստոյգը իմանալու . առաջին Խաչատուր աղան մօտեցաւ հիւանդի մահճակալին եւ հարցրեց . «Ի՞նչպէս էք զգում Ձեզ, հոգեւոր տէր», հիւանդը պարզ պատասխանեց . «Փառք Աստուծոյ լաւ եմ զգում այժմ» . էլ աւելի խօսեցնել չուզեց, երկիւղ կրելով հիւանդին ձանձրացնելուց . մարդ ուղարկեցին մագնիզիտոր Պաշկովին իմացում տալու իսկ նախարար Պերովսկուն գրաւոր հաղորդեց աղա Խաչատուրը ։ Երկուսն էլ անմիջապէս եկան, հիւանդին շատ քիչ խօսեցրին . Պաշկովը խնդրեց, որ մաղթանք կատարուի հիւանդի սենեակում, որ եւ նոյն օրը կատարեցին ։ Սորանից յետոյ էլ Պաշկովը շարունակ հիւանդին մագնիսացում էր անում . եւ օր ըստ օրէ հիւանդին դրութիւնը արագ արագ լաւանում էր . քառասուն օրուայ մէջ կատարելապէս կազդուրուեց, վերկացաւ անկողնից, ախորժակն էլ բացուեց եւ իր սենեակում սկսեց քիչ—քիչ ման գալ ։ Մի օր Խաչատուր աղայի տնային բժիշկը (գերմանացի), որ նոյնպէս սատարել էր միւս բժիշկների հետ ի միասին, թէ հիւանդութիւնը կաթուած է եւ հիւանդը բոլոր կեանքում անդամալոյծ կը մնայ, երբ լսել է թէ թէ հիւանդը ման է գալի, ուզեցել է անձամբ տեսնել ։ Եկել էր եւ Խաչատուր աղային խնդրել, որ իրան ներկայացնի կաթողիկոսին ։ Երբ աղա Խաչատուրը յայտնեց կաթողիկոսին բժշկի ցանկութիւնը, հագաւ վերարկուն, վեղարը դրեց գլուխը, ձեռն առաւ գաւազանն եւ ընդառաջեց բժշկի միւս սենեակում ընդունելու ։ Երբ բժիշկը ներկայացաւ եւ տեսաւ կաթողիկոսին կատարելապէս առողջ, շոքեց եւ արտասանեց . «Ասում են, որ այժմ հրաշք չկայ, բայց այս արդէն հրաշք է» ։ Այդ ժամանակում կայսրը վերադարձել էր արտասահմանից ։ Նախարար Պերովսկին զեկուցել էր նորան կաթողիկոսի առողջանալը, կայսրը օր նշանակեց կաթողիկոսին ընդունելու . եւ նախարարը գրաւոր հաղորդեց կայսերական բարեհաճութիւնը ։ Լազարեաններն առանց նախապէս կաթողիկոսին իմացում տալու՝ դերձակ էին բերել եւ թանկագին կտոր, որ կաթողիկոսի համար այնպիսի մանտիա կարել տան կայսրին ներկայանալու համար, որպիսին կրում են Ռուսաց մետրոպոլիտներ հանդիսաւոր օրերում ։ Երբ Լազարեանցն ներս մտաւ եւ յայտնեց դերձակի գալը կաթողիկոսը հարցրեց . «Ի՞նչ էք կամենում կարել տալ». — «Մանտիա», պատասխանեց Լազարեանցն, որովհետեւ Յովսէփ կաթողիկոսը մանտիայով է ներկայացել Պօղոս կայսրին ։ Ներսէսը զայրացած ասաց . «Յովսէփ կաթողիկոսը գլուխը քարոճ է տուել . ես վերարկուով պիտի ներկայանամ . մենք փիլոն ունինք եւ փիլոնը միայն եկեղեցում պիտի ծածկենք» Նշանակուած օրը գնաց ներկայացաւ կայսրին ձմեռնային պալատում, առանց թարգմանի ։ Կայսրը յառաջագոյն պատուիրած է եղել պալատական ըսպասաւորներին, որ կաթողիկոսին բազկաթոռի վրայ նստեցրած վեր հանեն երկար սանդուխներից, այն բազկաթոռով, որով կայսրուհուն միշտ վեր են տանում, երբ կաթողիկոսի հրաւիրում են նստել բազկաթոռի վերայ, նա հրաժարւում է, կամենում է ոտով բարձրանալ . նրան յայտնում են, թէ կայսեր հրամանն է, այն ժամանակ նստում է ։ Օրապահ սենեկապետը հրաւիրում եւ տանում է նորան ընդունելութեան սենեակն եւ յայտնում թէ կայսրը գալու է 15 րոպէից յետոյ ։

Մինչեւ կայսրի գալը կաթողիկոսի մօտ է լինում եւ խօսակցութեամբ նորան զբաղեցնում է պալատական նախարար Իշխան Վոլկոնսկին ։ Նշանակած ժամին դուռը բացւում է եւ կայսրը մտնում է ներս ։ Պատմում էր կաթողիկոսը թէ

բուռն ծափահարութիւնմբ՝ բեմ հրաւիրուեցաւ ծանօթ հայասէր Օր. Ալիս Սթօն Պլաքուէլ որ իր համակրանքը եւ շնորհակալութիւնը յայտնելով համդէսի կարգադիր յանձնախմբին. ի միջի այլոց ըսաւ «. . . Ես անձնապէս պ. Փորթուգալեանը տեսած չեմ, բայց անոր վրայով յաճախ լսած եմ ամեն հայէ որոնք միշտ համակրութեամբ խօսած են անոր մասին ։ Ծառը շարունակեց Օր.ը իր պտուղէն կը ճանչնանք, այսպէս ալ պ. Մ. Փորթուգալեանը որուն կամքն՝ հայրենասիրական անձնուէր հոգին ճանչնալու համար, անոր ազգին մատուցած սանսը աչքի առջեւ ունինք, որ՝ ցմէ շատերը տեսած եմ անձամբ, եւ այն համոզումը գոյացուցած եմ որ, պ. Փորթուգալեան հայ դատի վերածնութեան ամենէն օգտակարը եղած է երկրին մէջ եւ է արտասահմանի մէջ իր «Արմէնիայ»ով, որ միշտ օգտակար գաղափար կը տարածէ հայերուն մէջ, հետեւապէս ձեր քաջալերութեան արժանի . . .,,

Այս ատենախօսութենէն ետքը՝ Նիւմէնեան երկու քոյրերը պ. Մ. Փորթուգալեանի «Թէպէտ վտար»ը կերգեն ։ Եւ իրօք ալ վտարանդի եւ թափառական ենք. ազատութեան միշտ անձնուէր, վիշտ, ցաւ սիրով յանձն պիտի առնե՞նք ։

Կարգը արժանապատիւ, Տէր Արսէն Վ. Վեհունիին է, ու բոլորս ականջ կտրած կունկնդրենք, Հայր Սուրբի, երգիծախառն ատենախօսութիւնը ։

Վեր հանեց «Արմէնիա»ի հիմնադիր տնօրէնին տոկուն կամքը, թուեց մի առ մի այն խոչընդոտները որոնց հանդիպած է պ. Մ. Փորթուգալեան «Արմէնիա» հրատարակութեան ճամբուն մէջ, գովեց, վեր հանեց անձնուէր ոգին ողբացեալ Մ. Աւետիսեանի եւ իր զինակիր ընկերներուն, որոնց հետ Հայր Սուրբն ալ գործակցեր է ։

Ու գրպանէն 25 տալէր հանելով դրաւ սեղանին վրայ, «Արմէնիա»ի հրատարակութեան համար, հանգանակութիւն մը առաջարկեց ։

Հոս պ. Յ. Սարաֆեան՝ որ արդէն սեպտ. սկիզբը կարգադիր յանձնախըմբին 100 տալէրի չէք մը ղրկած էր «Արմէնիա»ի համար, կանգնելով գըրպանէն թղթադրամ մը դրաւ սեղանին վրայ, «100 տոլար եւս պ. Սարաֆեան» յայտարարեց. պ. Ետնիա ցետր, ու խըլացուցիչ ծափահարութիւններ ։ Հանդիսականք եւս իրենց կարողութեան չափով մասնակցեցան հանգանակութեան որուն գումարը 300 տալէրի մօտ հասաւ, եւ «Արմէնիա»ի վեց նոր բաժանորդ արձանագրուեցան ։

Յետ հանգանակութեան «Զիւնի կաթիլներ»ը արտասանեց Օր. Նիմէնեան ։ Ապա Տ. Հ. Զաքարեան (Բրովիտընսէն) կանխաւ պատրաստուած ընտիր գըրուածք մը կարդաց, Մ. Փորթուգալեանի գործունէութիւնը դրուատող ։

Ու «Ալ թող դադրին արցունք հայի աչերէն» երգէն ետքը, ծանօթ գըրագէտ պ. Վ. Շահէն ատենախօսեց կէս ժամի չափ ։

Մենք զմեզ անկարող կը գտնենք այդ լայն բովանդակութեան մի առ մի արտատպումը ։ Պիտի հաճի՞ արդեօք պարոն Վ. Շահէնի «Արմէնիա»յին հրատարակութեան տալ։

ԳԱՌՆԻԿ

* * *

1904 սեպտ. 25 Ռուսճուգ

Վերջապէս երկար ձգձգումներէ յետոյ, անցեալ 19 ին կիրակի օր, խումբ մը ստորագրողներու հոգածութեան ներքեւ, Ազգ. Խորհրդարանի մէջ տեղի ունեցաւ ինչուայս թաղական խորհրդոյ ընտրութիւնը՝ առանց գաղթականներու մասնակցութեան ։ Շիտակը ըսելով մեր այստեղի աղաները շատ հեռատես . ". " մարդիկ են, որ մեր գաղթականներուս կողմանէ ծրագրուած գաղտնի մէկ դաւադրութիւնը կանխատեսելով՝ կրցին չարիքին առջեւը առնել, նախապէս Ազգ. Խորհրդարանը ոստիկաններով շրջապատել տալով ։

Ի՞նչ կը կարծէիք զմեզ, Ռուսչուգի ջոջեր, հայութեան մէկ անպէտք մա՞սը, թէ ձեր ոխերիմ թշնամին, որ այդ տեսակ միջոցներով մեր ձայնը խեղդեցիք ։

Թրքական եաթաղաններէն հալածուած ճողոպրուած ափ մը հայերը, որ այստեղ ազատ Պուլկարիոյ մէջ, իրենց իրաւունքներուն տէրն ըլլալ կը կարծէին չէին կրնար երբէք երեւակայել թէ՝ ազգային եկեղեցական խնդիրներու մէջ մասնակցելու իրենց անժխտելի իրաւունքները, հայ անունը կրող կարգ մը աղաներու կողմէ պիտի կապտուէին ։ Մենք, իբրեւ հայ եկեղեցւոյ զաւակներ, իրաւունք ունէինք ընտրութեան մասնակցելու, որովհետեւ շահ ունինք մեր եկեղեցիէն, եւ որովհետեւ շահ ունինք, պէտք էր որ թոյլ տրուէր մեզ մեր շահերը պաշտպանելու ։ Ու այդ տեսակ շահեր կը պաշտպանուին, ազատ ձայնով եւ քուէով ։ Մեր մասնակցութիւնը կրնար օգտակար ըլլալ ։

Ռուսչուգի ջոջերը թող վստահ ըլլան որ ոչ իրենց թաղային գործերովը պիտի հետաքրքրուինք եւ ոչ ալ իրենց եկեղեցիովը ։(*) Ձեր եկեղեցին ալ ձեզ, Ներսէս Սայանեանի նման անբասիր եկեղեցական մը, սրճարաններու մէջ մրոտել նկրտող տէր Մկրտիչն ալ ձեզ ։

Կ. ԲԶՇՈՒՆԻ

(*) Չհետաքրքրուիլը եղած ցաւալի սըխալը դարմանել չէ, ընդհակառակն ։

Դիտ. Խմբ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՏԱՄԻԱՆ ԿՐՈՒԵՎԻ ՀԵՏ

«Պելկրատէ Նովինէ» իր մէկ թըղթակցին խօսակցութիւնը կը հրատարակէ . զոր ըրած է Տամիեան Կըրուէվի հետ ։ Վօյվօտան ի միջի այլոց հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է . «Մակեդոնական գործը հիմա աւելի լաւ վիճակի մէջ կը գտնուի քան զոր կը կարծեն դուրսէն անոր նայողները ։

Ազգը ամէն ժամանակէ աւելի ոգեւորուած է, հակառակ անցեալ տարի իր այնչափ նեղութիւն կրելուն ։ Ուրիշ եւ ոչ մէկ յեղափոխութիւն չստացաւ ընաւ քիչ ծախսով շատ օգուտ, որչափ Մակեդոնական ապըստամբութիւնը . մեր տուած զոհերու փոխարէն, մենք կէս ինքնօրինութիւն ստացանք ։ Այսօր այլ եւս չկան գիւղերու մէջ թուրք դաշտապահներ . չկան թուրք հեծեալ պահապաններ ամբողջ Մանաստըրի նահանգին մէջ . չկան այլեւս այն թուրք մակաբոյծները, որոնցմէ ազգը ցարդ կը նեղուէր ։ Այսօր ժողովուրդը ազատ կերթայ արտը, անտառը, քաղաքը ։ Մէկէ մը չվախնար, զի թուրքերը չեն համարձակիր անոր դպչելու ։ Ով որ գիտէ թէ ինչպէս ապրեցաւ մեր ազգը ցայսօր . պէտք է խոստովանի թէ հիմա մենք շատ բան վաստկեցանք ։

Ասկէ զատ Թուրքիան խոնարհեցուցինք բարոյապէս ։ եւ կործանեցինք նիւթապէս ։ Յամենայն դէպըս այս ալ մեծ շահ մըն է ։ Երրորդ օգուտը սա է, որ այսօր Եւրոպան այլապէս կը մտածէ մեր մասին ։ Նա համոզուեցաւ թէ արժանի ենք ազատութեան եւ ընդունակ կռիւ մղելու մեր ազատութիւնը ձեռք ձըգելու համար »,

Հարցումին, թէ կարելի է արդեօք Մակեդոնիան ինքնօրէն ըլլայ, Կրուէվ պատասխանեց . «Մենք պիտի կռուինք մինչեւ մեր արիւնին վերջին կաթիլը իրագործելու համար մեր ծրագրին ամենակարեւոր կէտը այն է Մակեդոնիոյ ինքնօրինութիւնը .—Ամէն ինչ որ, հոս երկրին մէջ, այս կէտին դէմ ուղղուած է, պիտի ոչնչացնենք զայն մեր յարմար դատած միջոցներով, իսկ դուրսը— լաւ բարեկամներ ունինք, որոնք հաւանութիւն կուտան ատոր ։

Մակեդոնիոյ այլ եւ այլ ազգութիւնները պէտք չէ ընաւ ոեւէ վտանգ մը նշմարեն իրենց համար ինքնօրէն Մակեդոնիոյ մէջ ։ Մինչեւ իսկ եթէ Մակեդոնիան Պուլկարիոյ հետ միանայ, դարձեալ վախնալու տեղը չկայ ։ Օրինակ Արեւելեան Ռումէլին ուր Յոյները պահեցին իրենց ազգութիւնը եւ յաւիտենապէս յոյն պիտի մնան ։ Բայց մենք երբեք չենք մտածեր թէ Մակեդո-

---

երբ դուռը բացեցին եւ մի բարձրահասակ անձն ներս մտաւ . իսկոյն ճանաչեցի, որ կայսրն է կանգնեցի եւ գլխաւորեցի . նա մօտեցաւ ուղից ձեռս համբուրել, ես թոյլ չտուի . բռնեցի նորան ձեռն, որ ես համբուրեմ, նա էլ թոյլ չէր տալի, բայց ես նորա ձեռը բաց չթողեցի ասելով . «Ի՞նչպէս կարելի է չհամբուրել Տիրոջ Օծեալի աջը» եւ համբուրեցի ։ Կայսրը նստեցրեց ինձ իւր կողքին, սկսուեց խօսակցութիւնը ։ Խաչատուր աղան լինելով կայսրի սենեկապետ՝ կաթողիկոսին յառաջագոյն զգուշացընում է, թէ կայսրը երկար խօսել չի սիրում այդ պատճառով էլ կաթողիկոսը չկամենալով երկար շարունակել խօսակցութիւնը՝ ինքն է նախ վեր կենում տեղից . այնպէս որ կայսրը ոտի վերայ շարունակում է խօսակցութիւնը . կաթողիկոսին չէին զգուշացրել, թէ կարգն այնպէս է, որ կայսրն ինքը պիտի վեր կենայ ։ Երբ նոյն օրը ներկայանում են կայսրին զանազան բարձրաստիճան անձինք, որոնցից մէկն էլ եղել է նախարար Պերովսկին, կայսրը դառնում է դէպ ի վերջինս եւ ասում . «Ես այսօր շատ հաճելի ունկնդրութիւն մը ունեցայ . շնորհակալ եմ քեզնից ընտրութեանդ համար ։ շատ ափսոս որ յառաջագոյն թողած ենք եղել այս արժանաւոր եւ վաստակաւոր անձին» ։ Պերովսկին ինքը պատմեց կայսրի խօսքերը կաթողիկոսին ։ Միւս օրը կաթողիկոսը ներկայացաւ կայսրուհուն . խօսակցութիւնից յետոյ կայսրուհին նշանուած աղջկան —Ալեքսանդրա Նիկոլայեւնային ներկայացնում է կաթողիկոսին ասելով . «Խնդրում եմ օրհնել սորան . սա պատրաստւում է հարս լինելու » ։ Կաթողիկոսը օրհնում է ։ Միւս օրը ներկայացաւ կայսրի եղբօրը ։ Միխայել Պաւլովիչին ։ Կայսրի դստեր, Ալեքսանդր Նիկոլայեւնայի պսակադրութեան հանդէսին կաթողիկոսն հրաւիրեցին ներկայ լինելու պալատական եկեղեցում ։ Այն ժամանակի Պետերբուրգի մետրապոլիտն էր Անտոնիյ, որը սիրալիր ընդունելութիւն է ցոյց տալիս կաթողիկոսին եկեղեցու մէջ իւր աթոռի մօտիկ նորան աթոռ դնել տալով ։ Կաթողիկոսը Քիշնեւից ուղեւորուած ժամանակն ինչ որ մտքումն ունէր կայսրին ներկայանալիս խօսել, որից յետոյ պիտի յայտնէր իւր յանձնառութիւնը կամ հրաժարումը՝ չյաջողուեց . բայց որում դեռ կայսրին չներկայացած հիւանդացաւ, եւ հիւանդ դրութեան մէջ էր, երբ հաստատութեան հրովարտակն ըստացուեց ։ Վերջը միւս բարեւի օրը կայսրի հետ ոչ սակաւատեւ խօսակցութիւն էր ունեցել ։ Կայսրը հայոց ազգի անձնուէր եւ հարազատ հպատակութեան համար գոհունակութիւն էր յայտնել եւ վերջն ասել էր .

«Դուք աշխատեցէք, որ կաթոլիկութիւնը մուտք չգտնի ձեր ազգի մէջ » ։ Պետերբուրգում եղած ժամանակին Ռուսներից ոմանք գալիս էին կաթողիկոսին այցելութեան եւ յաճախ խօսակցութիւն էր լինում Քաղկեդոնի ժողովն ընդունելու մասին ։ Ամենից աւելի խօսում էին այդ մասին օտար դաւանութեանց հոգեւոր գործերի վերատեսուչ Սկրեբիցն, Ռուսաց սրբազան Սինոդի անդամ Լիտվայի արքեպիսկոպոսն Սիմաշկան, որ առաջ ունիատ էր եւ Հռոմի պապի իշխանութեան ներքոյ . եւ իսկական պետական խորհրդական ու կայսրի սենեկապետ Մուրավեօվը, «Վրաստան եւ Հայաստան» գրքի հեղինակը . կաթողիկոսն ապացուցանում էր պատմութիւնից թէ Յոյներն իրանք սկզբում նզովում եւ մերժում էին Քաղկեդոնի ժողովը եւ բոլորովին թոյլ չէին տալիս յիշել այդ ժողովի անունն եւ թէ նախ քան Քաղկեդոնի ժողովը Հայերը մի էին Յոյների հետ . եթէ նախընթաց երեք ժողովներն ուղղափառական էին, ուրեմն Հայերն էլ ուղղափառ են ։

Վերջի վերջոյ ասաց նորանց . «Եթէ ես ընդունեմ էլ Քաղկեդոնի ժողովը, հաւատացած եղէք որ ոչ մի Հայ ինձ չի հետեւի դուք երեւի Հայոց ազգի բնաւորութեան ծանօթ չէք, նորանք իրանց առաքելաւանդ կրօնն անփոփոխ են պահել մինչեւ այս օր, զոհելով ամենայն ինչ եւ օրինակ են բերում Եզր կաթողիկոսին, որին հետեւող չեղաւ ազգն եւ այլն եւ այլն ։

(Շարունակելի)

Նիան պիտի սկսի այնպէս, ինչպէս սկսաւ Արեւելեան Ռումելին : Ասկէ զատ այդ բանը [Պուլկարիոյ հետ միութիւնը] անկարելի ալ է : Որովհետեւ եթէ Մակեդոնիոյ մէջ պուլկարներ կան, կան նաեւ սերպեր, յոյներ, վլախներ, Թուրքեր իսկ երբ ան ինքնօրէն ըլլայ, խորհրդարան ալ պիտի ունենայ, եւ հետեւաբար ուրիշ ազգերու հետ Թուրքերն ալ ընտրողական իրաւունք պիտի ունենան :

Այն ատեն Թուրքերը, ուրիշ ազգութիւններու հետ միասին, աւելի ստուար մեծամասնութիւն մը պիտի ունենան, քան պուլկարները, եւ այսպէսով Մակեդոնիոյ միացումը Պուլկարիոյ հետ պարզապէս անկարելի է :»

ԱԶԳԱՅԻՆ

Տրապիզոնի գաւառական ժողովը վիճակին առաջնորդ ընտրեր է Տ. Ներսէս Ալլանեան Սրբազանը, որ արդէն 15 տարի առաջ ժամանակ մը մնացած է Տրապիզոն Պատ. փոխանորդի պաշտօնով :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

ԹՈՒՐՔԻԱ

Սթանպօլ 29 սեպտ.— Մանասթըր ռում մէթրաբօլիտի թարաֆընտան պա թէլէկրաֆ ռում բաթրիգհանէսինէ հապէր վէրտիկինէ նազարէն պազար կիւնի պիր պէօյիւք պուլկար չէթասը Պրօթ քէօյիւ քիլիսէսինին պաբազը վէ իքի քէօյ աղալարընը գաթլ էթմիշլէր վէ բաբազըն հանէսինի եագտըգլարընտա մէրդումըն ֆամիլեասը աթէշին իչինտէ չայըր չայըր եագմըշլար.

Սալթինա թարաֆլարընտա պուլկար վէ սըրպ չէթէ ալալարընտա պիր միւսատէմէ վուգու պուլարագ տէօրթ պուլկար թէլէֆ օլմուշլար.

ՌՈՒՍԻԱ

Պէրլին 28 սեպտ.— «Պէրլինէր Թակէպլաթ» կազէթասընա իշար օլընտըղընա պինաէն, Թիֆլիզին Գարսա կիտէն շըմէնտըֆէր գաթարը տէրունինտէ ռուս բօլիսիա թարաֆընտան պիր էրմէնի տէրտէսթ օլունմըշ տըր, իւզէրինի թահարրի օլունտա 9 տանէ պօմպա վէ 5 տանէ տինամիթ բաթրօնը պուլունմըշ տըր.

ՄՈՒՀԱՐԵՊԷ

Լօնտրա 29 սեպտ.— «Տէյլի Թէլէկրաֆ»ըն պա թէլէկրաֆ իշար օլընտըղընա նազարէն, ճաբօնլըլար կիճէ գարանլըգտան իսթիֆատէ իտէրէք ճէսիմ գուվվէթլէ Բանթաօ նամ իսթիհքեամա չէտիտէն հիւճում իթմիշլէր, իսթիհքեամտա պուլընան ռուս ասքէրլէրի քեամիլէն մահվ օլմուշլար, ֆագաթ Բօրթ-Արթուրտան ռուսլարըն չէտիտ աթէշինէ ճաբօնլըլար տայանամայարագ կէրուէ չէքիլմիշլէր.

Լօնտրա 29 սեպտ.—Թօքիօտան իշար օլընտըղընա պինաէն ճաբօնիա սէֆինէլէրինտէն «Կէյշէր» նամ սէֆինէ պիր Թօրբիլէ չարբարագ ղարգ ու նապէտիտ օլտու վէ թայֆէլէրտէն 119 քիշի մաղրուգէն թէլէֆ օլմուշլար.

—Թօքիօ 29 սեպտ.—Եանթայ էթրաֆընտա մուհարէպէ տէվամ իթմէքտէ տիր. Թաֆսիլաթ եօգ տըր. Ռուսլարըն օրտուկեահընը մուհասարէյէ ալաճագլարընա ճաբօնլըլար գավիէն իւմիտ իթմէքտէ տիրլէր, Ռուսլար ճաբօնլըլարըն սօլ գօլունու կէրի չէքիլմէյէ մէճպուր իթմիշլէր.

—Վիէննա 29 սեպտ.— «Պէրժէվիա Վէտէմօսթի» ռուս կազէթասընըն ալտըղը մալումաթա նազարէն Ն. Տ. հոկտ. 10 ընտա ռուսլար հէր թարաֆտան ճաբօնլըլարըն իւզէրինէ թօբ աթէշինէ պաշլատըլար վէ ճաբօնլըլարը Եանթա քէօմիւր մատէնլէրինէ գատար կէրի բիւսկիւրմիշլէր, շըմէնտըֆէր հաթթը Ռուսլար թարաֆընտան իսթիլա օլունմըշ տըր.

—Լօնտրա 29 սեպտ.—Ճաբօնլըլար Փուբին վէ Ֆինկինկ նամ իքի չին սէֆինէլէրի զապթ իթտիլէր, պու սէֆինէլէր Բօրթ-Արթուրա կիտիլէճէն մուհիմմաթը համիլ կէօթիւրմէքտէ իտիլէր.

—Լօնտրա 29 սեպտ.—Ճաբօնլը մարէշալ Օյամանըն եէրինէ, ժէնէրալ Նօզու ինթիխապ օլընտը, պունուն սէպէպի իսէ Լիաօ-Եանկ մուհարէպէսինտէ մարէշալ Օյամա կէրիյէ չէքիլմէյէ էմր վէրմիշ իքէն, ժէնէրալ Նօզու իլէրի հիւճում իտուպ Ռուսլարը մաղլուպ իթմիշ տիր.

Լօնտրա 29 սեպտ.— Ալընան հավատիսէ նազարէն ճաբօնիա Կօպի շէհրինէ 30000 ճաբօնլը եարալը վէ հասթա նագլ օլունմըշ տըր.

—Պէրլին 29 սեպտ.—Շանկայտան ալընան հավատիսլէրէ բազմէն, չինլի կիզլի գօմիթալար հէր թարաֆտա ահալիի ըսեանա թավէթ իթմէքտէ տիրլէր, չին մէմուրլարը մուհիմմաթը հարպիէ թէտարիքեաթը իչին կայրէթ իթմէքտէ տիրլէր.

ՍՕՆ ԹԵԼԷԿՐԱՖԼԱՐ

Թօքիօ 1 հոկտ. — Բօրթ Արթուրտէն հապէր վէրիլմիշ տիր. Ճաբօնլըլարըն իւչ կիւն չէտիտ պիր սուրէթտէ շէհրի թօբա թութմըգլարընտան շէհրին նըսվընտան զիատէ սի եանըբ քիւլ օլմուշ տըր : Ճաբօնլըլար իքի իսթիհքեամ զապթ իթտիլէր :

—Պէրլին 1 հոկտ. «Լօքալ անձայկէր» կազէթասընըն հապէր վէրտիկինէ նազարէն Պէրլին քօնկրէսինտէ ահտնամէ իմզա իտէն պէօյիւք տէվլէթլէրին պիւրօսը, եէնի պիր բաբօրթ թանզիմ իլէ, Աւստրիա վէ Ռուս հիւքիւմէթլէրին Մակեդոնիա իսլահաթը հաքընտա շիմտիյէ գատար նէ սէմէրէ հասըլ օլտուղընը վէ տիկէր պիր ըսլահաթ բաբօրթօսը թանզիմի իլէ կէրէք Մակեդոնիա ըսլահաթը վէ կէրէք Էրմէնի մէսէլէսինի թէտվիրէ իթմէք իչին ումում տէվլէթլէրէ թէքլիֆ օլընաճագ տըր :

—Թօքիօ 1 հոկտ «Ռէյթըր»ա պա թէլէկրաֆ իշար օլընմըշ տըր. Ժէնէրալ Օգու տիւնքիւ հիւճումտա Ռուսլարտան 30 ատէտ թօբ զապթ իթմիշ տիր. Շիմտիյէ գատար Ռուս մէնպաալարընտան հավատիսլէր ալը օլմայուբ, ճաբօնլըլար հէր թարաֆտա Ռուսլարը մաղլուպ էտիպ իլէրիէ տօղրու հարէքէթ իթմէքտէ տիրլէր :

—Վիէննա 30 սեպտ.—Սէլանիկտէն պա թէլէկրաֆ իշար օլընտըղընա բազմէն Քասանտրա գազասընտա հապէր վէրտիքլէրինէ պինաէն «Քօթրօսօթ» նամ ռում քէօյթէօրը էշգըյա թարաֆընտան տալա աշըրըլմըշ տըր, ֆամիլեասը պիր մէքթուպ ալըպ իթմիշ տիր, մինթէրիճաթը 400 օսմ. լիրասը թալիսինի ագճէսի թալէպ օլունմըշ տըր. Սէլանիք վալիսի թարաֆընտան պիր ժանտարմա պէօլիւկի էշգըյայը թագիպ իթմէք իչին իզամ գըլընմըշ տըր.

—Թօքիօ 1 հոկտ.—Թօքիօտան իշար օլընտըղընա նազարէն ճաբօնլըլարըն օրթա ֆըրգասը կիճէ վագըթ Լիաօ-Եանկըն շիմալ թարաֆընա պիլ հիւճում ռուս ասքէրինի թար ու մար իտէրէք իքի գալէ թօբը վէ սէքիզ արապա մուհիմմաթ զապթ իթմիշլէր : Ժէնէրալ Մուբին եարալանտը վէ պիր միրալայ թէլէֆ օլմուշ տըր :

—Թօքիօ 2 հոկտ.— «Աժանս Ռայթըր»ըն պա թէլէկրաֆ իշար օլընտըղընա նազարէն ժէնէրալ Քուրօքի, Նօծու վէ Օգու հէր թարաֆտան շըմալա տօղրու իլէրլէմէքտէ, ժէնէրալ Քուրօքինին էֆքեարը Ռուսլարըն սօլ ճէնահընը եօլընը միւնքաթի իթմէք տիր :

ՀՐԱԻԷՐ

Սուրբ Աւետարանի քարոզիչ Պատ. Գրիգոր Գէորգեան կիրակի օրը ժամը ութը կէսին առաւօտեան ժամը 4 ին կէսօրէն յետոյ պիտի քարոզէ տեղւոյս Պուլկար-Բողոքականաց մատուռին մէջ, ու շաբաթ եւ կիրակի երեկոները ժամը ութին պատ. Ամիրխանեանցի տունը : Ամէն ոք անխտիր կը հրաւիրուի յարգանօք :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ!

Երաշխաւորուած բուժում, ջղային եւ համանման հիւանդութիւններու տառապողներուն :

Զառողջացողներուն դրամը ետ կը տրուի :

ԱՄԵՆԱՆՈՐ ԳԻՒՏ

«Էլէքթիա» մեքենայիկը ծանօթ ամենայն դարմանն է հետեւեալ հիւանդութեանց. Ցօգացաւ, արեան կուտակում, ականջի խժժում, սրտի բաբախում, կարկաջանք սրտի, դողդողանք մարմնին կամ անոր մասերուն, ստամոքսի, ձեռքերու կամ ոտքերու ջղաձգութիւն, միզաթուրութիւն, անքնութիւն, ջղային գլխացաւ, ձեռքի կամ ոտքի պաղութիւն կամ քրտինք, ախորժակի պակասութիւն, անդօրութիւն գլխու, պարզ եւ համանման հիւանդութիւններ :

Գործիքին գինն է 7 ֆրք. Թղթատարով 80 սանթիմ աւելի :

Սարուածի (ժապէն)ին գինն է 15 ֆր. Ռամպուրսով 70 սանթիմ աւելի

Վեց տարուընէ աւելի հին հիւանդութեանց համար :

Խնդրեմ դնելուն կը դրկենք մեր Ցուցակ իրը, եթէ 20 սանթիմ նամակադրոշմ հասցուներ մեզ :

Պուլկարիոյ համար ներկայացուցիչն է ԿԷՕՐԿԻ ՎԸՐՊԼԵԱՆ եւ Ընկ.

Ռուսչուք փօղոց Թանգօ Նոմերօ 11/II

ԹԱՏՐՈՆ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

«Նատէժտա» հայ դերս. խմբին վերջին ներկայացումները այս գիշեր պիտի ներկայացուի

ՍԵՐԸ ՑԱՂԹՈՂ Է

Թատերախաղ 3 արարուած

Վաղը գիշեր

ՈՐԴԵԿՈՐՈՅՍ ՄԱՅՐԸ

Թատերախաղ 3 արար

Երգեր եւ պարեր օրդ. Քաթինայի, Միլքայի, տիկին Գալֆայեանի եւ պ. Գ. Ցակոբեանի կողմէն։

Ցասպիկայ շարժուն խումբ մը մեկնի դէպի Ռուսչուք ուր հրաւիրուած է թատերասիրաց կողմէն։

Խումբս մեծապէս շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Վառնայի Թատերասէր ժողովրդեան։

«Նատէժտա հայ դերս. խումբ

Одговорникъ А. Курбетиянъ
печатница "Взаимность" — Варна.